

עת"א 13468/06/16 - מדינת ישראל נגד ט מ

בית המשפט המחוזי בנצרת בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"א 13468-06-16 מדינת ישראל נ' מ(אסיר)
תיק חיצוני: מספר תיק חיצוני

בפני כב' השופט בנימין ארבל, סגן נשיא
כבוד השופט שאהר אטרש
כבוד השופט יונתן אברהם
העותרת מדינת ישראל
נגד
המשיב ט מ (אסיר)

פסק דין

עתירה כנגד החלטת ועדת השחרורים, אשר התכנסה לפי סעיף 25 לחוק שחרור על תנאי ממאסר התשס"א - 2001 בראשות השופטת ברכה סמסון והחברים: ענבר יונת, חינוך, זהבי פזי, פסיכולוגית, ר/כ עינית מיום 30.5.16.

השופט ב. ארבל :

רקע והליכים קודמים

1. מר ט מ (להלן: "המשיב"), מרצה עונש מאסר לתקופה של 18 שנים, לאחר שהורשע, עפ"י הודאתו, בעבירה של נסיון לרצח. העבירה בוצעה באכזריות, ללא סיבה נראית לעין, בחברתו לעבודה באמצעות סכין. לקרבן נגרמו פצעי דקירה קשים בגרונה ובבטנה, וכפסע היה בינה לבין המוות.

2. המשיב סיים לרצות שני שלישים מתקופת המאסר ביום 14/1/15. מועד שחרורו המלא יחול ביום 1/7/21. יש לציין כי המשיב התנהג כראוי בין כתלי הכלא ומיצה את כל סל הטיפול האפשרי ששב"ס יכול לספק לו. דוחות גורמי הטיפול שניתנו היו חיוביים ביותר ואף מב"ן (הפסיכיאטרית, ד"ר שרה ברק) קבע כי אין מניעה לשחרורו של המשיב.

3. ביום 31/12/15 החליטה ועדת השחרורים להורות על שחרורו המוקדם על תנאי של המשיב, וזאת בתכנית טיפול פרטית שנערכה לו ע"י ד"ר נמרוד שני ותכנית תעסוקה. המשיב נזקק לתכנית פרטית, לאחר שרש"א מיאנה להכין לו תכנית שיקום בדרשה כי יעבור אבחון פסיכולוגי.

וזאת עלינו לדעת, כי בדרך כלל אין הפסיכולוגים המועסקים במסגרת שב"ס מחווים דעתם באשר למסוכנות במקרה דידן, לאור דרישת רש"א, לחץ דווקא הסניגור כי המשיב יעבור מבדק פסיכולוגי. תוצאות המבדק שנערכו למשיב לימדו, בצורה שאינה חד משמעית על מסוכנות בינונית. לתוצאה זו הביאו מבדקי האישיות הטכניים שנערכו לו (MMPI II, TAT, HCR20), לאחר שביום הבדיקות הראשון נערכו לו מבדקים פרונטליים, בהם צויר פרופיל מסוכנות נמוך.

לאור תוצאות המבדקים הפסיכולוגיים, קבעו גורמי רש"א כי המשיב טרם בשל לשחרור מוקדם וקיים צורך בטיפול בצדדים האלימים באישיותו. על קביעה זו, שבאה בעקבות מפגש אחד עם הפסיכולוגים, אמרה ועדת השחרורים כי הינה מתנגשת חזיתית עם עמדת גורמי הטיפול בשב"ס, אשר צפו במשיב משך תקופה בת 13 שנים. כל זאת שעה שהתנהגותו הייתה תקינה, ללא גילויי אלימות כלשהם - לא פיזית ולא מילולית. בנסיבות אלה, מצאה הוועדה לנכון לבכר את עמדת גורמי הטיפול בכלא, שנתמכו גם בהערכת המטפל האישי-ד"ר שני-ואף בעמדת מפקד הכלא, לפיהן מיצה המשיב את ההליך הטיפולי בכלא, והוא זקוק להמשך טיפול לאחר שחרורו- שינתן לו מחוץ לכלא.

4. בהתאם, הורתה ועדת השחרורים, בהחלטה מפורטת ומנומקת- שאין אנו רואים לחזור עליה בשלב זה- על שחרורו של המשיב, שחרור מוקדם על תנאי. עתירה כנגד ההחלטה, שהוגשה לבית משפט זה ונדונה בפני אותו מותב, נדחתה. בפסק דינו בעתירה, קבענו כי החלטת הוועדה הינה סבירה, באופן שלא נמצא כל נימוק להתערבותו של בית המשפט לעניינים מנהליים בשיקול דעתה (ראו: עת"א 4298-01-16 מיום 1/2/16). אף לגוף העניין, סברנו כי הוועדה שקלה את כל השיקולים הנדרשים לאור החומר המגוון שהועמד לבחינתה, ובדין מצאה לנכון להעדיף את עמדת גורמי שב"ס על פני חוות הדעת הפסיכולוגית ועמדת רש"א. הדברים פורטו בפסק דינו, ואין אנו רואים צורך לפרטם שנית באכסניה זו.

5. הפרקליטות הגישה בקשת רשות ערעור על פסק דינו הנ"ל. בית המשפט העליון נעתר לרע"ב (רע"ב 1156/16 מדינת ישראל נ' ט מ, [18/2/16]).

בסיכומי של פסק הדין, קבע בית המשפט העליון:

"אכן, המסלול השיקומי הממושך, המשמעותי והמרשים שעשה המשיב במהלך 13 השנים שבהן הוא נתון במאסר ראוי להערכה ולשבח ואף לעידוד. עם זאת, בנסיבותיו הייחודיות והחריגות של המקרה הנדון ונוכח חילוקי הדעות בין הגורמים השונים בשב"ס באשר לרמת מסוכנותו של המשיב בעת הזו, אנו סבורים כי מן הראוי לקבל חוות דעת נוספת באשר לרמת מסוכנותו מאת גורמים מקצועיים מתאימים. במהלך הדיון שהתקיים בפנינו ביום 16.2.2016 העלינו בפני הצדדים הצעה ברוח זו שנתקבלה עקרונית על ידי המדינה ונדחתה על ידי המשיב. למרות עמדת המשיב אנו סבורים כי יש לכך מקום ולפיכך אנו מורים בשלב זה כי הערעור יתקבל והחלטתה של ועדת השחרורים מיום 31.12.2015 תבוטל. עוד אנו מורים כי המשיב יופנה לאבחון פסיכיאטרי שיערך לו על ידי צוות של שני פסיכיאטרים. האחד פסיכיאטר מחוזי שתקבע המדינה והשני פסיכיאטר שיקבע על ידי הסנגוריה הציבורית בתאום עם המשיב."

חוות דעת הפסיכיאטרים

6. ביום 17/5/16 נבדק המשיב ע"י צוות פסיכיאטרים: פרופ' אנטולי קריינין מטעם הסנגוריה הציבורית וד"ר אמיר בן-אפרים, פסיכיאטר מחוז צפון. שני המומחים קבעו: **"כי הנבדק סובל מהפרעה באישיות. מהותה של הפרעה זו היא קיום קווי אופי נוקשים ובלתי מתפשרים הגורמים לסובל מההפרעה לקשיים בין אישיים ומכאן לתפקוד לקוי. הפרעת אישיות בולטת בעיתות משבר עת נדרש האדם לגייס את משאביו הרגשיים כדי להסתגל למצב חדש."** המומחים הוסיפו וציינו כי תקופת ההתבגרות אופיינית למצב כזה.

לשיטתם: **"קשה היום לעמוד על הגורמים הרגשיים שהביאו לביצוע העבירה. הסיבה העיקרית לקושי זה היא העיבוד הרב שעבר אירוע התקיפה בטיפולים והתערבויות משך שנות מאסרו."**

באשר להערכת המסוכנות, קבעו המומחים כי הפסיכיאטריה אינה מספקת כלים לניבוי מסוכנות, פרט לסיכונים אובדניים. וכך קוראים אנו מחוות הדעת:

"התבקשנו ע"י ההרכב הנכבד, לחוות את דעתנו באשר לרמת מסוכנותו של המשיב. בדיקה פסיכיאטרית מקצועית ככל שתהיה אינה הכלי להערכת מסוכנות. הספרות המקצועית הדנה בהערכת מסוכנות ע"י פסיכיאטרים עוסקת בעיקר בסיכון אובדני. ספרות זו עומדת בבסיס נייר עמדה של האיגוד הפסיכיאטרי בארץ. אנו מצטטים מנייר העמדה "הפרקטיקה והמחקר מלמדים על הקושי בניבוי הסיכון האובדני ובמניעה של

התאבדות. ראוי לזכור שהערכת הסיכון בכל הקשור לניבוי התאבדות מתייחסת להווה בלבד ולא לעתיד. גם כך, יכולת הניבוי במקרה הבודד אינה גבוהה כלל ועיקר ובמקרים רבים לא ניתן למנוע את ההתאבדות. יכולת הפסיכיאטר לנבא התנהגות עתידית של אדם לאחר בדיקה אינה גבוהה. אין בהתמחות הפסיכיאטר פרק העוסק בהערכת סיכון (פרט לסיכון אובדני). ככל שאדם יותר בריא מבחינה נפשית עומדות לפניו אפשרויות בחירה רבות יותר. חולה נפש שרדוף עקב מחשבות שווא, ובטוח שמאן דהוא רוצה להורגו, אין לו אפשרות בחירה פרט לעיסוק בהישרדותו מול הגורם המאיים. המשיב אינו סובל ממחלת נפש אלא מהפרעה באישיות. הבדיקה הפסיכיאטרית של אדם הסובל מהפרעת אישיות היא בד"כ תקינה. אבחנת ההפרעה עולה מסיפור חייו ומבחינת קשריו החברתיים ותפקודו. עצמת ההפרעה עוברת שינוי משך חיי האדם נושא ההפרעה. בחלק מההפרעות יש הקלה בעצמה סביב גיל הבגרות (לאחר גיל 40). עצמת ההפרעה תלויה במשברים שהסובלים מההפרעה חווים משך חייהם. המשיב מתנהג בשנים האחרונות באופן שאינו מצביע על קשיים. מדובר בהתארגנות במסגרת נוקשה עם כללים ברורים, וסנקציות ברורות על כל הפרת המשמעת. הערכה הפסיכיאטרית אינה יכולה לענות על השאלה האם בעת יציאתו למסגרת משוחררת יותר יחול שוני בהתנהגותו או תפקודו".

סיכום ההמלצות, הינו :

"א. אין בדינו לתרום להערכת המסוכנות שעלולה לנבוע מהמשיב בעתיד.

ב. אנו רואים בהליך השחרור מצב הדורש הסתגלות בכל מועד אשר יתקיים. על כן אנו ממליצים כי בשנה הראשונה לאחר שחרורו ילווה המשיב (המשיב - ב.א.) בליווי פסיכולוגי ופסיכיאטרי."

הערות ביניים

7. בשלב זה נעיר שלוש הערות ביניים: **ראשית**, נציין, כי גם אם לכאורה אין בחוות דעת זו כדי לשנות לכאורה את הערכות המסוכנות שעמדו לפנינו קודם לכן, הרי חוות הדעת כוללת התוויה לטיפול הסתגלות מחוץ לכתלי הכלא. טיפול זה הינו חיוני בכל עת בה ישוחרר המשיב. כך, לאחר שהמשיב מיצה כבר את כל ארגז הטיפולים שברשות שב"ס, עלול להיווצר מצב, לו לא ישוחרר שחרור מוקדם על תנאי, לא יהיה בידי הגורמים האמונים על שלום הציבור כל אמצעי לאכיפת טפול חיוני זה, אשר חיוניותו מקובלת על כל גורמי ההערכה הטיפוליים. בנסיבות אלה, עלולה תכלית ההגנה על שלום הציבור- המעוגנת בסעיף 3 לחוק שחרור על תנאי ממאסר - להיפגע.

שנית, נעיר כי המשיב עבר הערכה פסיכיאטרית ע"י ד"ר ברק ממב"ן - שהוא הגוף האמון על הערכת מסוכנות - ונמצא ראוי לשחרור.

ושלישית, עפ"י דו"ח גורמי הטיפול העדכני להיום, צלח המשיב בהצלחה את המשבר שבדחיית שחרורו המוקדם. הוא ממשיך בהתנהגותו הראויה ובתפקוד משביע רצון. כך שלפנינו עדות על תפקודו במצבי משבר ותסכול, אשר כעולה מחוות דעת הפסיכיאטרים, עלולים לפגוע בתפקודו, כאדם הסובל מהפרעה באישיות.

8. לאחר קבלת חוות דעת הפסיכיאטרים, התכנסה ועדת השחרורים פעם נוספת, וישבה על המדוכה. תוך שהיא מנחה עצמה עפ"י פסק דינו של בית המשפט העליון וחוות דעתם של הפסיכיאטרים, קבעה הוועדה:

"לאחר ששקלנו שוב את מכלול נסיבותיו של האסיר, הגענו לכלל דעה כי האסיר עמד בנטל לשכנע אותנו כי הטיפול הארוך שעבר בכלא במשך שנים, לרבות הטיפול הפסיכיאטרי שעבר בתקופת מאסרו, ותוכנית ההמשך כפי שהוגשה לנו ושנערכה על ידי נמרוד שני, יש בהם יחדיו כדי להפחית ממסוכנותו של האסיר ולכך יש להוסיף את העובדה שהאסיר ביצע את העבירה בתחילת שנות העשרים לחייו וכיום הוא בגר והוא בן 36, קרוב לגיל שבו קובעים הפסיכיאטרים בחוות דעתם כי יכולה להיות הפחתה בעוצמת ההפרעה. כאשר האסיר יוצא היום מכותלי בית הסוהר, עם ליווי של תוכנית פסיכולוגית ופסיכיאטרית, הרי שמסוכנותו לציבור נמוכה יותר מאשר אם ירצה את יתרת מאסרו בכלא ויצא בסוף התקופה ללא כל ליווי כזה שהפסיכיאטרים מדגשים את חשיבותו בחוות דעתם.

בנוסף לחוות דעת גורמי הטיפול בכלא וחוות הדעת הפסיכיאטרית, מונחת בפנינו חוות דעת מב"ן שנערכה על ידי פסיכיאטרית מומחית ואשר קובעת שאין מניעה מבחינה פסיכיאטרית לשיקומו המוקדם של האסיר.

אין אנו מתעלמים מהאבחון הפסיכולוגי שנערך לאסיר בעקבות דרישת רש"א ומסקנות האבחון הפסיכולוגי. אבחון זה קובע כי רמת מסוכנותו של האסיר, על פי הריאיון שנערך עמו, הינה נמוכה. אילו על פי המבחנים האישיותיים שנערכו לו, רמת המסוכנות הינה בינונית.

על אף אבחנה זו ואיננו מקלים ראש באבחנה זו, שוכנענו כי האסיר רכש כלים בכלא, שיש בהם כדי להתמודד במצבי לחץ עם הפרעת האישיות ממנה סובל האסיר וממנה יסבול גם בעתיד. כלים אלה בצירוף הליווי הפסיכיאטרי והפסיכולוגי יש בהם כדי לגבור על מצבי הסיכון הנובעים מהפרעת האישיות ממנה סובל האסיר."

9. הוועדה החליטה כי המשיב ישוחרר תוך קביעת תנאי שחרור, שעיקרם מילוי כל תנאי התכנית הטיפולית שהוכנה ע"י ד"ר שני, וזאת משך כל תקופת התנאי. כן ניתנה למשיב הוראה לפנות, תוך 10 ימים ממועד שחרורו, לשירותי הבריאות הציבוריים לצורך הכנת תוכנית ליווי/ טיפול פסיכיאטרי בקהילה. בנוסף, ניתנו הוראות כמקובל, באשר לאיסור יצירת קשר עם קרובי העבירה, מעצר בית לילי, התייצבות במשטרה, הסדר סוגית תשלום הפיצוי לקרובי והתייצבות לביקורת בפני הוועדה ב-24/7/16.

העתירה

10. העותר אינו משלים עם החלטת הוועדה, ועתר בהתאם, לבית משפט זה.

לטענתו, שגתה הוועדה בכך שהורתה על שחרור המשיב, לאחר שהוברר כי בידי ועדת הפסיכיאטרים אין כלים שיהא בהם לתרום להערכת מסוכנותו של המשיב. מנגד, לא ייחסה הוועדה משקל מספיק לחוות דעת הפסיכולוגים, המלמדת כי על-אף הטיפול שעבר, נותרה מסוכנותו של המשיב בינונית.

כך, גם טוען העותר כי ועדת השחרורים התעלמה מעמדת רש"א, לפיה על המשיב להמשיך הליך טיפולי בין כתלי הכלא.

הוועדה אף לא נתנה משקל לחומרתה החריגה של העבירה- המעידה על מסוכנות טבועה- ואשר מהווה אחד מן הגורמים אשר, כקביעת המחוקק, יש לשקללם בבוא המועד לשקול את מסוכנותו של אסיר.

11. עוד טוען העותר, כי הוועדה לא נתנה משקל ראוי בהחלטתה לאינטרס הציבורי ולשלום הציבור ובטחונם, כאשר הורתה על שחרורו של המשיב כשהמסוכנות הנשקפת ממנו הינה בינונית.

דין

12. לטעמנו, לא הועלתה אף הפעם כל טענה אשר תביאנו, כבית משפט לעניינים מינהליים, להתערב בהחלטת הוועדה. בפסק הדין מיום 1/2/16, כבר עמדנו על גדרי התערבותו של בית משפט בהחלטותיה של ועדת השחרורים. יש לזכור, כי ועדת השחרורים הינה ועדת מומחים, אשר בידיה הכלים המקצועיים להערכת מסוכנותם של אסירים. בפני ועדת השחרורים עמדו שתי עמדות נוגדות. הוועדה נימקה בפירוט ובצורה מקצועית מדוע זה עדיפות קביעות גורמי הטיפול על ממצאי המבדק הפסיכולוגי ועמדת רש"א. מאז חלפו חמישה חודשים, ולוועדה נוספו עוד כלי הערכה, כגון עמדת גורמי הטיפול העדכנית, המופיעה בדו"ח הסוציאלי מיום 29/5/16, לפיה נקבע כי תפקודו של המשיב, גם לאחר ביטול ההחלטה לשחררו, הינו חיובי ביותר. הוא ממשיך בשיחות מעקב עם עו"ס מטפל. וכן כי:

"השיחות הינן סביב הקושי של האסיר מול חוסר הוודאות בנושא שחרורו המוקדם.

האסיר לוקח אחריות על העבירה, מבין את חומרתה ומבין כי הדחייה בתהליך שחרורו המוקדם נבע מכך. האסיר ממשיך לתפקד באופן משביע רצון".

דברים אלה, העולים בקנה אחד עם הערות הביניים שהשמענו לעיל (ר' פסקה 7 לעיל), מהווים חלק מן המארג ההערכתי שנטווה בהערכתה של ועדת השחרורים. הם עולים אף בקנה אחד עם הכללים שהובאו בחוות דעת הפסיכיאטרים. וכאמור, לצדה של חוות הדעת מצויה גם עמדת מב"ן.

למעשה, אין ולו טענה אחת בין טענות העותר, אשר לא נמצא לה מענה בהחלטותיה של הוועדה. כולל הטענה באשר לאי תשלום הפיצוי לקרבן, עליה עמדה באת כח העותר פעם נוספת, בטיעוניה בעל פה. לענין אחרון זה של הפיצוי, עלינו לציין כי מקובל לבחון את משקלו של גורם זה באמצעות אבני משקל שונות. משקלו יגדל ככל שהעבירה בגינה נושא האסיר עונש נעברה ממניעים של בצע כסף, מרמה, או שהיו לצידה מניעים כלכליים. מאידך, בעבירות אחרות, שבהן המניע הכלכלי אינו קיים, תיטה ועדת השחרורים להתייחס אליו כאל כל שיקול אחר שבין שיקוליה. ברם משקלו לא יהא מכריע.

13. נוסף ונציין, כי נראה שעמדת רש"א באשר להמשך טיפול בין כתלי הכלא אינה אלא אמירה נבובה, לאור עמדת גורמי הטיפול לפיהם מיצה המשיב את כל הסל הטיפולי ששב"ס יכול להעמיד לרשותו. כך, יצא כי העותר יסיים לרצות את מלוא עונשו ללא טיפול נוסף. משמעות הדבר ביחס למסוכנותו לציבור ברורה.

מנגד, אם ישוחרר עתה, הוא יוכל להשתתף בתכנית הטיפול שנערכה עבורו באופן פרטי. בנוסף, הוא יקבל טיפול פסיכיאטרי במסגרת מערכת הרפואה הציבורית כקביעת הוועדה.

14. לאור האמור, ובמיוחד לאור הערותינו בפסקה 7 לעיל, אין לנו אלא לחזור על עמדתנו כי לא נפל כל דבר חוסר סבירות בהחלטת ועדת השחרורים, בעטיו לא הייתה מגיעה כל ועדת שחרורים סבירה אחרת למסקנה זהה.

15. על כן, אנו מורים על דחיית העתירה.

16. לאור עמדת העותר, אנו מורים כי שחרורו של המשיב יעוכב ב-7 ימים לצורך בחינת הגשת רע"ב. במידה ויוחלט קודם לכן שלא להגיש בקשה לבית המשפט העליון - ימסור העותר הודעה מתאימה לאלתר והמשיב ישוחרר.

ניתן היום, י"ג סיוון תשע"ו, 19 יוני 2016, בהעדר הצדדים.

י' אברהם, שופט

ש' אטרש, שופט

ב' ארבל, שופט
סגן נשיא - אב"ד